

KVIETIMAS TEIKTI INFORMACIJĄ DĖL INICIATYVOS (be poveikio vertinimo)

INICIATYVOS PAVADINIMAS	ES aliuminio sektorius. Prekybos priemonė, kuria siekiama užtikrinti pakankamą aliuminio laužo prieinamumą ES rinkoje
VADOVAUJANTIS (ATSAKINGAS SKYRIUS) GD	Prekybos ir ekonominio saugumo GD
TIKĖTINAS INICIATYVOS TIPAS	Komisijos pasiūlymas dėl Tarybos ir Europos Parlamento reglamento
ORIENTACINĖS DATOS	2026 m. II ketv.
PAPILDOMA INFORMACIJA	Europos plieno ir metalų veiksmų planas. Europos Komisija
<i>Šis dokumentas teikiamas tik susipažinti. Jis neturi įtakos galutiniam Komisijos sprendimui dėl to, ar ši iniciatyva bus įgyvendinama, ar dėl jos galutinio turinio. Visi šiame dokumente aprašyti iniciatyvos elementai, įskaitant įgyvendinimo datas, gali keistis.</i>	

A. Politinės aplinkybės, problemos apibūdinimas ir subsidiarumo patikra

Politinės aplinkybės

Kitos kadencijos Europos Komisijos 2024–2029 m. politinėse gairėse Pirmininkė U. von der Leyen pabrėžė, kad svarbu kurti žiediškesnę ir atsparesnę ekonomiką, kurioje būtų pereinama prie „[...] tvaresnio gamybos ir vartojimo modelio, kad būtų ilgiau išsaugoma išteklių vertė mūsų ekonomikoje.“¹

2025 m. sausio 29 d. priimame Komisijos komunikate „ES konkurencingumo kelrodis“² perdirbimas įvardytas kaip viena iš priklausomybės nuo tiekimo mažinimo priemonių

2025 m. kovo 19 d. Komisija priėmė Plieno ir metalų veiksmų planą³, kuriame pripažino, kad reikia užtikrinti pakankamą metalo laužo prieinamumą ES gamintojams, ir išdėstė veiksmus įvairiose politikos srityse, įskaitant prekybą. Šiuo tikslu Komisija įsipareigojo stebėti prekybos padėtį ir apsvarstyti galimybę ne vėliau kaip 2025 m. trečiąjį ketvirtį priimti prekybos priemonę.

Problema, kurią siekiama spręsti šia iniciatyva

Per pastarąjį dešimtmetį labai padidėjo ES aliuminio laužo eksportas. 2024 m. eksportas sudarė 1,2 mln. tonų, t. y. 66 proc. daugiau, palyginti su 2014 m. apimtimi, ir 50 proc. daugiau, palyginti su 2019 m. apimtimi.

ES eksportuojamo aliuminio laužo kiekis padidėjo daugiausia dėl didėjančių pasaulinių kainų ir metalo laužo paklausos. Kai kurios šalys taiko nesąžiningas subsidijas savo metalo perdirbimo ir gamybos pramonei remti, kad vietos gamintojai galėtų mokėti didesnes kainas už laužą⁴.

¹ https://commission.europa.eu/document/download/e6cd4328-673c-4e7a-8683-f63ffb2cf648_lt?filename=Political%20Guidelines%2020242024_LT.pdf.

² [10017eb1-4722-4333-add2-e0ed18105a34_lt](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0125&qid=1752154778786).

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0125&qid=1752154778786>.

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0125&qid=1752154778786>.

Aliuminio laužo kainos nuo 2019 m. padidėjo beveik 80 proc., nuo 1 171 EUR už toną 2019 m. iki 2 091 EUR už toną 2025 m. rugsėjo mėn.⁵; metalo laužo buvo prekiaujama už 93 proc. Londono metalų biržos (LME) luito kainos. Tai reiškia, kad metalo laužo pavertimas galutiniu produktu (luitarais) tampa nepelningas, nes aliuminio luitarų kaina grindžiama LME kainomis. Taip pat yra įrodymų, kad (tam tikrų rūšių) aliuminio laužo iš Azijos kaina yra didesnė už kainą ES. Išaugusios aliuminio laužo kainos sukėlė ES aliuminio gamintojų (lydyklų ir rafinavimo įmonių), kurie aliuminio laužą naudoja kaip pagrindinę žaliavą, pelno mažėjimą, o tai kelia riziką jų ekonominiam gyvybingumui. ES aliuminio pramonės teigimu, ES aliuminio gamyba gali patenkinti tik 52 proc. ES vidaus paklausos, tačiau net 43 proc. tos paklausos patenkinama perdirbant laužą. Be to, didėjant paklausai atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų, elektrinių transporto priemonių ir orlaivių ir erdvėlaivių sektoriuose, numatoma, kad iki 2050 m. aliuminio paklausa ES gerokai išaugs.⁶ Atsižvelgiant į aliuminio, kaip pagrindinės medžiagos ES žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai, svarbą, pagal ES svarbiausiųjų žaliavų aktą jis pripažintas strategine žaliava.⁷ Kilus įperkamų žaliavų trūkumui, aliuminio pramonė susidūrė su dideliais sunkumais, dėl kurių šiais metais jau buvo uždarytos kai kurios gamyklos ES. Atidedamos investicijos į perdirbimą ir mažinami perdirbimo pajėgumai. Aliuminio pramonės atstovų teigimu, maždaug 30 bendrovių, kurios sudaro apie 65 proc. aliuminio perdirbimo pajėgumų, patiria sudėtingas ekonomines sąlygas. Didelės aliuminio laužo kainos ir didelė ES aliuminio laužo eksporto apimtis kelia riziką ne tik ES aliuminio sektoriaus ekonominiam gyvybingumui, bet ir ES aplinkos srities tikslams, konkurencingumui ir ekonominiam saugumui (dėl didesnės priklausomybės nuo boksito ir (arba) aliuminio importo šaltinių rizikos). Tai reiškia, kad jei ES nesiims veiksmingai spręsti šių uždavinių, kils rimtas pavojus, kad nebus pakankamai aliuminio laužo ir ES aliuminio pramonė vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu taps negyvybinga.
ES veiksmų pagrindas (teisinis pagrindas ir subsidiarumo patikra) Komisija pateiks pasiūlymą kaip veiksmą, sąlygotą įsipareigojimų, prisiimtų pagal Plieno ir metalų veiksmų planą. Sprendžiant ES aliuminio pramonei kylančius su prekyba susijusius iššūkius, reikia imtis veiksmų ES lygmeniu.
Teisinis pagrindas Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV).
Praktinis ES veiksmų poreikis Iniciatyva susijusi su politikos sritimi, kurioje ES turi išimtinę kompetenciją (pagal SESV 3 straipsnį). Todėl subsidiarumo principas netaikomas.
B. Iniciatyvos tikslas ir įgyvendinimo būdai
Tikėtinas poveikis Kaip nustatyta plieno ir metalų veiksmų plane, šia priemone siekiama užtikrinti, kad ES rinkoje būtų pakankamai aliuminio laužo. Šiam tikslui pasiekti Komisija svarsto įvairias galimybes. Dėl šių galimybių turi būti rengiamos tikslinės konsultacijos.

⁵ „Harbor Aluminium“.

⁶ <https://webgate.ec.europa.eu/circabc-ewpp/d/d/workspace/SpacesStore/a1ddd57d-f282-4b5f-b3fd-a428994b53d7/download>.

⁷ 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1252, kuriuo nustatoma saugaus ir tvaraus ypatingos svarbos žaliavų tiekimo užtikrinimo sistema ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1724 ir (ES) 2019/1020, OL L, 2024/1252, 2024 5 3.

Priemonė turės poveikį visai aliuminio vertės grandinei. Komisija atidžiai įvertins įvairių scenarijų poveikį visai ES aliuminio tiekimo grandinei ir įvairiems suinteresuotiesiems subjektams skirtingais vertės grandinės lygmenimis (gamintojams, perdirbėjams, naudotojams ir kt.). Pirmiausia, vykdydama tikslines konsultacijas Komisija sieks sužinoti suinteresuotųjų subjektų nuomones. Kartu Komisija parengs tarnybų darbinį dokumentą, į kurį bus įtrauktas ekonominis modelis, kuriuo analizuojami įvairūs scenarijai ir jų poveikis ES aliuminio tiekimo grandinei.
Būsima stebėsena Aliuminio rinka yra labai dinamiška. Todėl pagrindinis ES veiksmų aspektas bus reguliari Komisijos atliekama priemonės peržiūra. Inicatyva apims peržiūros mechanizmą, kuris leistų Komisijai stebėti priemonės poveikį ir greitai ją pritaikyti prie rinkos pokyčių. Galiausiai, priemonės tikslas – padėti išlaikyti stiprų ir tvarų ES aliuminio sektorių. Šį tikslą galima veiksmingai pasiekti tik tuo atveju, jei priemonė atitiks savo paskirtį per visą jos gyvavimo laikotarpį.
C. Geresnis reglamentavimas
Poveikio vertinimas Remiantis Europos Komisijos geresnio reglamentavimo gairėmis ir priemonių rinkiniu (žr. SWD(2021) 305 final), visapusiškas poveikio vertinimas neįmanomas, nes reikia skubiai imtis veiksmų, todėl leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą. Vietoj to Komisija parengs analitinį dokumentą – tarnybų darbinį dokumentą, kuriame bus pateikti pasiūlymo įrodymai ir išlaidų sąmatos. Šiame dokumente bus pateikta ekonominė analizė ir objektyvi įrodymų analizė, įskaitant galimą įvairių galimybių, skirtų nustatytoms problemoms, kurias siekiama spręsti ES teisėkūros veiksmams, poveikį.
Konsultacijų strategija Šių konsultacijų tikslas – sužinoti visos ES aliuminio tiekimo grandinės suinteresuotųjų subjektų nuomones apie prekybos priemonę ir jos poveikį jų verslui. Konsultacijos apims įvairius scenarijus. Konsultacijų etapai ir tvarkaraštis: 1. atsakymų pateikimo terminas 2026 m. sausio 31 d. (darbo dienos pabaiga, Briuselio laiku) 2. kalba, kuria parengtas klausimynas (anglų kalba, su integruotu mašininu vertimu) 3. atsakymus galima pateikti bet kuria iš ES oficialiųjų kalbų. Konsultacijos viešai skelbiamos Prekybos ir ekonominio saugumo GD interneto svetainėje. Komisija taip pat išplatins konsultacijų dokumentų rinkinį valstybių narių institucijoms, kad jos galėtų konsultuotis su savo nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais. Iki 2026 m. pirmojo ketvirčio pabaigos ir užbaigus tikslines konsultacijas Komisija pateiks faktinę suvestinę ataskaitą.
Kodėl rengiame konsultacijas? Konsultacijų tikslas – sužinoti visais ES aliuminio tiekimo grandinės lygmenimis veikiančių įvairių suinteresuotųjų subjektų nuomones apie prekybos priemonę. Konsultacijos apims įvairius scenarijus, įskaitant eksporto muitus ir tarifines kvotas, bet jais neapsiribojant. Suinteresuotieji subjektai į portale „EU Survey“ pateiktą klausimyną gali atsakyti iki 2026 m. sausio 31 d.
Tikslinė auditorija Nustatėme šiuos pagrindinius ES suinteresuotuosius subjektus: aliuminio laužo surinkėjai, perdirbėjai, prekiautojai, importuotojai, aliuminio gamintojai (įskaitant lydyklas, rafinavimo įmones), platintojai, logistikos ir tiekimo grandinių suinteresuotieji subjektai, muitinės tarpininkai, ES pramonės asociacijos, socialiniai partneriai, pavyzdžiui, profesinės sąjungos ir darbdavių organizacijos, dalyvaujančios Europos ir nacionaliniame socialiniame dialoge.

Komisija taip pat konsultuosis su suinteresuotaisiais subjektais, esančiais už ES ribų (pvz., metalo laužo eksportuotojais, pirkėjais ir aliuminį eksportuojančiais gamintojais).